

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

**DEPARTAMENT STATYSTYKI
I PROGNOZ AKTUARIALNYCH**

**Wydatki
na świadczenia z ubezpieczeń społecznych
związane z niezdolnością do pracy w 2014 r.**

Warszawa 2016

Opracowanie:
Ewa Karczewicz
Andrzej Kania

Akceptowała:
Hanna Zalewska

SPIS TREŚCI

	strona
Wstęp	8
1. Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w latach 2010 -2014	9
1.1. Wydatki na świadczenia w ujęciu nominalnym	9
2. Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r.	15
2.1. Wydatki ogółem według rodzajów świadczeń	15
2.2. Struktura wydatków ogółem według rodzajów świadczeń i płci świadczeniobiorców	17
2.3. Struktura wydatków ogółem według województw i płci świadczeniobiorców	19
2.4. Ranking wydatków na świadczenia ogółem według grup chorobowych	23
2.5. Ranking wysokości wydatków na świadczenia ogółem według jednostek chorobowych zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych Rewizja Dziesiąta (ICD-10) i płci świadczeniobiorców	31
2.6. Charakterystyka wydatków na poszczególne rodzaje świadczeń	37
2.6.1. Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy	37
2.6.2. Wydatki na renty socjalne	38
2.6.3. Wydatki na absencję chorobową	39
2.6.4. Wydatki na świadczenia rehabilitacyjne	40
2.6.5. Koszty rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS	40

SPIS TABEL

	strona
Tabela 1	Wydatki na świadczenia w latach 2010 – 2014 9
Tabela 2	Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy poniesione w latach 2010 – 2014 11
Tabela 3	Struktura wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy poniesionych w latach 2010 – 2014 12
Tabela 4	Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby świadczeniobiorców pobierających świadczenia związane z niezdolnością do pracy, liczby dni absencji chorobowej oraz liczby osób poddanych rehabilitacji leczniczej w latach 2010 – 2014 13
Tabela 5	Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. 16
Tabela 6	Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. według rodzajów świadczeń i płci świadczeniobiorców 17
Tabela 7	Struktura wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. według rodzajów świadczeń i płci świadczeniobiorców 18
Tabela 8	Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. według województw i płci świadczeniobiorców 19
Tabela 9	Przeciętna kwota wydatków ogółem na 1 osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. według województw 22
Tabela 10	Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy poniesione w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną niezdolności do pracy i płci świadczeniobiorców 24
Tabela 11	Ranking wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r według wybranych grup chorobowych i płci świadczeniobiorców 26
Tabela 12	Ranking jednostek chorobowych powodujących niezdolność do pracy, generujących najwyższe wydatki na świadczenia związane z tą niezdolnością 31
Tabela 13	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną niezdolności i płci świadczeniobiorców 41
Tabela 14	Wydatki na renty szkoleniowe w 2014 r. według grup chorobowych 43
Tabela 15	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy poniesione w 2014 r. według stopnia niezdolności pracy i płci świadczeniobiorców 44
Tabela 16	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy w 2014 r. według stopni niezdolności do pracy i grup chorobowych będących przyczyną niezdolności 45

Tabela 17	Struktura wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy w 2014 r. według stopni niezdolności do pracy i grup chorobowych będących przyczyną niezdolności	46
Tabela 18	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy w 2014 r. w poszczególnych województwach według stopni niezdolności do pracy	47
Tabela 19	Struktura wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy w 2014 r. w poszczególnych województwach według stopni niezdolności do pracy	49
Tabela 20	Wydatki na renty szkoleniowe w 2014 r. według województw	50
Tabela 21	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną niezdolności i płci świadczeniobiorców	51
Tabela 22	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w 2014 r. według stopni niezdolności do pracy i grup chorobowych będących przyczyną niezdolności	53
Tabela 23	Struktura wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w 2014 r. według stopni niezdolności do pracy i grup chorobowych będących przyczyną niezdolności . . .	54
Tabela 24	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w 2014 r. w poszczególnych województwach według stopni niezdolności do pracy	55
Tabela 25	Struktura wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w 2014 r. w poszczególnych województwach według stopni niezdolności do pracy	56
Tabela 26	Wydatki na renty socjalne w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną niezdolności do pracy i płci świadczeniobiorców	57
Tabela 27	Wydatki na renty socjalne w 2014 r. według płci świadczeniobiorców i województw	59
Tabela 28	Wydatki z tytułu absencji chorobowej finansowanej z FUS i funduszy zakładów pracy w 2014 r. według grup chorobowych i płci świadczeniobiorców	60
Tabela 29	Struktura wydatków na absencję chorobową finansowaną z FUS i funduszy zakładów pracy w 2014 r. według grup chorobowych i płci świadczeniobiorców.	63
Tabela 30	Wydatki z tytułu absencji chorobowej finansowane z FUS i funduszy zakładów pracy w 2014 r. według płci świadczeniobiorców i województw	64
Tabela 31	Wydatki z tytułu absencji chorobowej finansowane z FUS i funduszy zakładów pracy w 2014 r. według płci świadczeniobiorców i województw	65
Tabela 32	Wydatki z tytułu absencji chorobowej spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną niezdolności do pracy i płci świadczeniobiorców	66
Tabela 33	Wydatki na świadczenia rehabilitacyjne w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną wypłaty świadczenia i płci świadczeniobiorców	68

Tabela 34	Wydatki na świadczenia rehabilitacyjne w 2014 r. według województw	70
Tabela 35	Koszty rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną rehabilitacji i płci świadczeniobiorców	71
Tabela 36	Przeciętna kwota wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w przeliczeniu na jedną osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. według rodzajów świadczeń i grup chorobowych	73
Tabela 37	Przeciętna kwota wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w przeliczeniu na jedną osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. według rodzajów świadczeń i województw	74

SPIS RYSUNKÓW

		Strona
Rys. 1	Struktura wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w latach 2010 – 2014	12
Rys. 2	Przeciętna miesięczna liczba pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy i renty socjalne w latach 2010 – 2014	13
Rys. 3	Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia rehabilitacyjne w latach 2010 – 2014	14
Rys. 4	Liczba osób poddanych rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS w latach 2010 – 2014	14
Rys. 5	Liczba dni absencji chorobowej finansowanej z FUS i funduszy zakładów pracy w latach 2010 – 2014	14
Rys. 6	Wydatki z FUS, z budżetu państwa oraz ze środków pracodawców poniesione w 2014 r. na świadczenia związane z niezdolnością do pracy	15
Rys. 7	Struktura wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. według rodzajów świadczeń wypłaconych w poszczególnych województwach	21
Rys. 8	Przeciętna kwota wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy na 1 osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym według województw	23
Rys. 9	Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. według grup chorobowych	25
Rys. 10	Ranking 10 grup chorobowych powodujących niezdolność do pracy, generujących najwyższe wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy, według płci świadczeniobiorców	27
Rys. 11	Przeciętna kwota wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym dla wybranych grup chorobowych według województw.	28

Rys. 12	Przeciętna kwota wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym dla wybranych jednostek chorobowych według województw.	34
Rys. 13	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy przyznane w związku z chorobami układu krążenia, zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania oraz chorobami układu kostno-stawowego na tle wydatków na renty w przeliczeniu na jedną osobę ubezpieczoną zdrowotnie w 2014 r.	42
Rys. 14	Struktura wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy w 2014 r. według stopnia niezdolności i płci świadczeniobiorców	44
Rys. 15	Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. według województw oraz stopni niezdolności do pracy	48
Rys. 16	Wydatki na renty wypadkowe według płci w przeliczeniu na jedną osobę ubezpieczoną zdrowotnie w poszczególnych województwach w 2014 r.	52
Rys. 17	Wydatki na renty socjalne przyznane w związku z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania oraz chorobami układu nerwowego na tle wydatków na renty socjalne ogółem w przeliczeniu na jedną osobę ubezpieczoną zdrowotnie w poszczególnych województwach w 2014 r.	58
Rys. 18	Wydatki na absencję chorobową ogółem w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. według województw	61
Rys. 19	Struktura wydatków na absencję chorobową finansowaną z FUS i funduszy zakładów pracy w 2014 r. według wybranych grup chorobowych i płci świadczeniobiorców	62
Rys. 20	Struktura liczby dni absencji chorobowej spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową w 2014 r. według wybranych grup chorobowych i płci świadczeniobiorców	67
Rys. 21	Wydatki na świadczenia rehabilitacyjne w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. według województw	69
Rys. 22	Struktura wydatków na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną rehabilitacji i płci świadczeniobiorców	72

Wstęp

Opracowanie stanowi prezentację wydatków poniesionych w 2014 r. na świadczenia związane z niezdolnością do pracy wyłącznie z obszaru obsługiwanego przez ZUS.

Zakres przedmiotowy opracowania obejmuje:

- wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy łącznie z dodatkami pielęgnacyjnymi przysługującymi z tytułu tej niezdolności;
- wydatki na renty socjalne, pokrywane ze środków budżetu państwa;
- wydatki na absencję chorobową czyli czasową niezdolność do pracy z tytułu choroby własnej, tj. wynagrodzenia wypłacane w okresie niezdolności do pracy z własnych środków przez pracodawcę oraz zasiłki chorobowe wypłacane przez Zakład;
- wydatki na świadczenia rehabilitacyjne;
- wydatki na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS.

Poziom wydatków, w wyżej wymienionym zakresie poddano analizie w powiązaniu z jednostkami chorobowymi, powodującymi tę niezdolność. Jednostki chorobowe zostały zdefiniowane zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych Rewizja Dziesiąta (ICD-10).¹ Zgromadzono zatem – w odniesieniu do wydatków na poszczególne rodzaje świadczeń - informacje dotyczące ponad 2,0 tys. jednostek chorobowych, uwzględniając ponadto takie cechy społeczno-demograficzne jak płeć oraz miejsce zamieszkania świadczeniobiorców.

Źródło danych do badania stanowiły zasoby systemów informatycznych ZUS.

Opracowanie w pierwszej części zawiera analizę wydatków w latach 2010-2014 w ujęciu syntetycznym, natomiast w drugiej - zawarto szczegółową ocenę poziomu wydatków w 2014 r. według rodzajów świadczeń, jednostek chorobowych, płci świadczeniobiorców, układu terytorialnego. Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym na renty wypadkowe, wydatki na renty socjalne uwzględniają dodatki pielęgnacyjne przyznane w związku z niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji (tj. bez dodatków pielęgnacyjnych z tytułu wieku oraz bez kwot emerytur zbiegowych).

Analizy dokonano abstrahując od zmian przepisów regulujących przyznawanie i wypłatę świadczeń.

¹ Opracowaną przez WHO i obowiązującą w Polsce od 1996 r.

1. Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w latach 2010 – 2014

1.1. Wydatki na świadczenia w ujęciu nominalnym

W 2014 r. wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy ogółem wyniosły 32 539,8 mln zł i w stosunku do 2013 r. wzrosły o 263,7 mln zł. Kwota tych wydatków w omawianym roku stanowiła 1,9% PKB i w porównaniu z rokiem 2013 udział ten kształtował się na niższym poziomie (tabela 1).

Tabela 1 Wydatki na świadczenia w latach 2010 – 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Wydatki na świadczenia pieniężne realizowane przez ZUS - ogółem w mln zł	163 685,5	169 560,3	178 177,6	187 893,4	196 079,8
Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy- ogółem w mln zł	28 661,2	29 549,7	30 438,6	32 276,1	32 539,8
Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy (bez absencji chorobowej finansowanej z funduszy zakładów pracy) w mln zł	24 339,0	25 060,0	25 981,7	27 459,8	27 838,1
Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy (bez absencji chorobowej finansowanej z funduszy zakładów pracy) do wydatków realizowanych przez ZUS w %	14,9	14,8	14,6	14,6	14,2
Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy ogółem w % PKB	2,0	1,9	1,9	2,0	1,9

W omawianych latach najwyższy odsetek w wydatkach na świadczenia związane z niezdolnością do pracy stanowiły wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy.

W 2014 r. w porównaniu z rokiem 2013 udział ten zmniejszył się o 0,6 punktu procentowego i na przestrzeni omawianych lat stopniowo malał. W 2010 r. wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy stanowiły 52,0% ogółu wydatków, zaś w 2014 r. - 47,9%.

Również malała na przestrzeni tych lat przeciętna miesięczna liczba pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy. W 2010 r. ich liczba wynosiła 1 227,0 tys., a w 2014 r. – 1 033,8 tys. (tabela 2, rys.2).

Drugą z kolei pozycją w wydatkach na świadczenia związane z niezdolnością do pracy są wydatki na absencję chorobową wypłacaną przez ZUS i z funduszy zakładów pracy. Ich udział w 2014 r. wynosił 41,6%. Udział wydatków na absencję chorobową z roku na rok wzrasta, gdyż w 2010 r. wydatki z tego tytułu stanowiły o 2,7 punktów procentowych mniej. Liczba dni absencji chorobowej w ostatnich trzech latach utrzymuje się na względnie stałym poziomie i w 2014 r. wynosiła 194 237,0 tys. (tabela 2, rys. 5).

W strukturze wydatków rosną również wydatki na świadczenia rehabilitacyjne i renty socjalne. W przypadku wydatków na świadczenie rehabilitacyjne, ich udział w wydatkach ogółem wynosił od 3,2% w 2010 r. do 3,9% w 2014 r., natomiast w przypadku rent socjalnych udział ten w 2010 r. wynosił 5,4%, a w 2014 r. – 6,1%.

Przeciętna miesięczna liczba pobierających renty socjalne, bądź świadczenie rehabilitacyjne w omawianych latach również wzrasta. I tak, w przypadku pobierających renty socjalne od 238,4 tys. w 2010 r. do 257,8 tys. w roku 2014, natomiast pobierających świadczenie rehabilitacyjne od 60,6 tys. w roku 2010 do 75,3 tys. w 2014 r. (rys. 1, rys. 2 oraz rys. 3).

Na stałym poziomie utrzymuje się udział wydatków na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS, który w ostatnich latach wynosi 0,5% ogółu wydatków związanych z niezdolnością do pracy.

Tabela 2 Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy poniesione w latach 2010 – 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Renty z tytułu niezdolności do pracy					
Wydatki w tys. zł ¹⁾	14 907 089,4	15 122 385,2	15 064 973,9 ²⁾	15 639 961,8 ²⁾	15 598 288,9
Przeciętna miesięczna liczba świadczeniobiorców w tys.	1 227,0	1 169,1	1 111,0	1 074,5	1 033,8
w tym:					
Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe					
Wydatki w tys. zł ¹⁾	3 300 982,7	3 342 211,4	3 270 896,2	3 662 522,0	3 692 793,8
Przeciętna miesięczna liczba świadczeniobiorców w tys.	213,6	204,4	195,6	197,9	192,1
Renty socjalne					
Wydatki w tys. zł ¹⁾	1 531 342,5	1 651 293,8	1 817 363,6	1 919 435,9	1 971 729,5
Przeciętna miesięczna liczba świadczeniobiorców w tys.	238,4	242,1	249,4	254,3	257,8
Świadczenia rehabilitacyjne					
Wyплаты w tys. zł	924 401,5	960 847,7	1 112 167,9	1 234 303,3	1 279 710,8
Przeciętna miesięczna liczba świadczeniobiorców w tys.	60,6	63,0	69,7	74,4	75,3
Absencja chorobowa finansowana z FUS i funduszy zakładów pracy					
Wyплаты w tys. zł ³⁾	11 142 986,7	11 713 122,2	12 280 678,6	13 315 467,9	13 522 399,7
Liczba dni absencji chorobowej w tys.	187 780,2	189 504,0	189 610,0	197 024,5	194 237,0
Rehabilitacja lecznicza w ramach prewencji rentowej ZUS					
Koszt rehabilitacji	155 357,0	157 144,2	163 382,2	166 946,9	167 695,6
Liczba osób poddanych rehabilitacji leczniczej w tys.	74,5	73,8	71,2	73,4	77,8

¹⁾Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym na renty wypadkowe, na renty socjalne - na podstawie wyników badania statystycznego. Wydatki na renty uwzględniają dodatki pielęgnacyjne przyznane w związku z całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji (tj. bez dodatków pielęgnacyjnych z tytułu wieku i bez kwot emerytur zbiegowych).

²⁾W 2012 r. objęto 98,7%, zaś w 2013 r. i w 2014 r.- 98,8% populacji pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy.

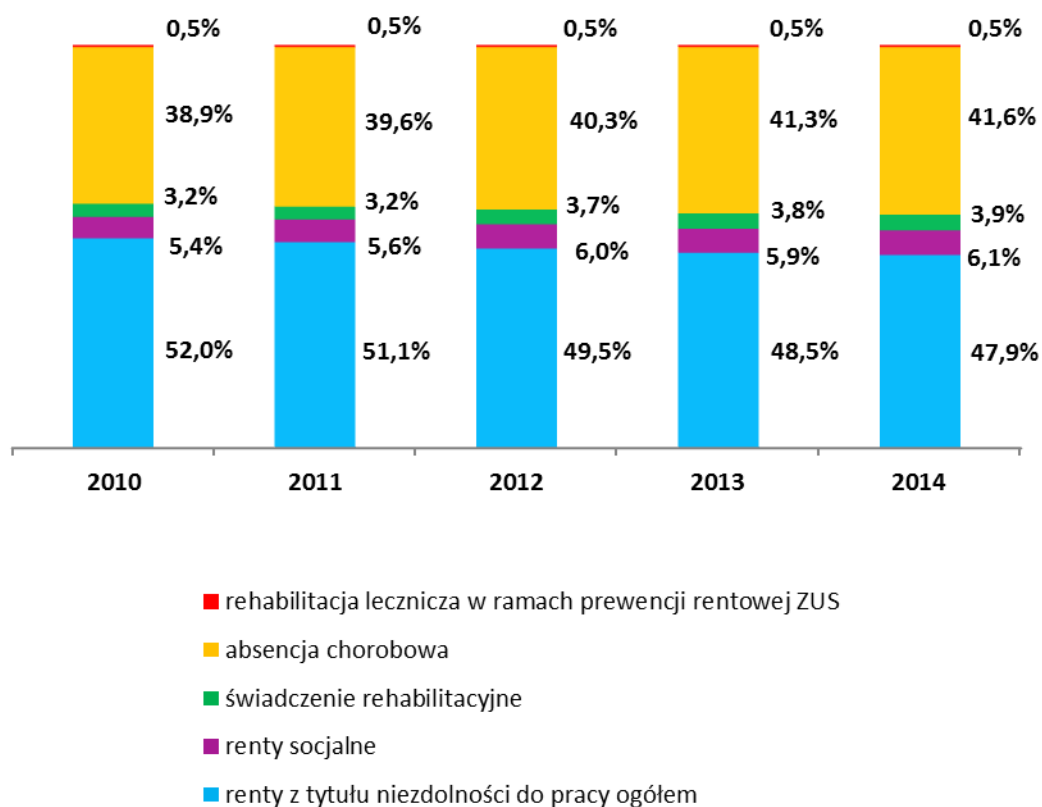
³⁾Wyplacane przez ZUS oraz z funduszy zakładów pracy

Tabela 3 Struktura wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ poniesionych w latach 2010 – 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
renty z tytułu niezdolności do pracy	52,0	51,1	49,5	48,5	47,9
w tym:					
renty wypadkowe	22,1	22,1	10,7	11,3	11,3
renty socjalne	5,4	5,6	6,0	5,9	6,1
świadczenie rehabilitacyjne	3,2	3,2	3,7	3,8	3,9
absencja chorobowa	38,9	39,6	40,3	41,3	41,6
rehabilitacja lecznicza w ramach prewencji rentowej ZUS	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

¹⁾ patrz uwagi do tabl.2

Rys. 1. Struktura wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w latach 2010 – 2014

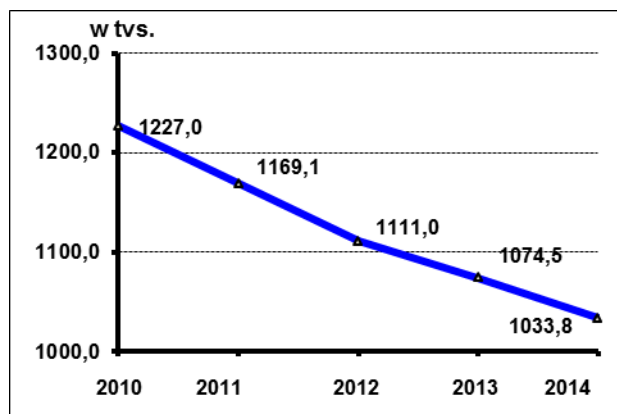
Zmiany w liczbie osób pobierających poszczególne świadczenia związane z niezdolnością do pracy oraz zmiany liczby dni absencji chorobowej w latach 2010 – 2014 mających wpływ na wysokość wydatków na te świadczenia przedstawiają rys. 2 - 5.

Tabela 4. Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby świadczeniobiorców pobierających świadczenia związane z niezdolnością do pracy, liczby dni absencji chorobowej oraz liczby osób poddanych rehabilitacji leczniczej w latach 2010 – 2014

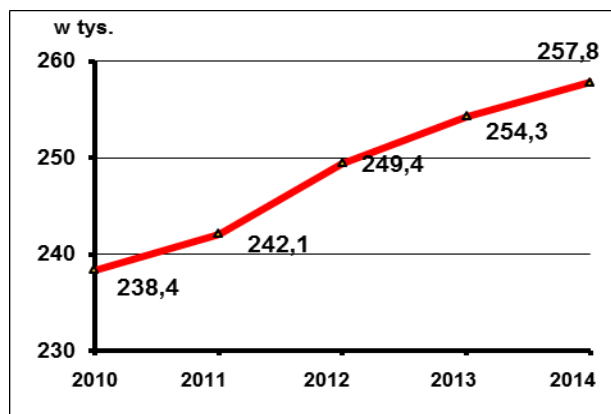
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
	rok poprzedni = 100				
Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby świadczeniobiorców pobierających:					
renty z tytułu niezdolności do pracy	95,3	95,3	95,0	96,7	96,2
w tym:					
renty wypadkowe	96,7	95,7	95,7	101,2	97,1
renty socjalne	101,5	101,6	103,0	102,0	101,4
świadczenie rehabilitacyjne	102,4	104,0	110,6	106,7	101,2
Dynamika liczby osób poddanych rehabilitacji leczniczej:					
rehabilitacja lecznicza w ramach prewencji rentowej ZUS	101,5	99,1	96,5	103,1	105,9
Dynamika liczby dni absencji chorobowej					
absencja chorobowa	91,6	100,9	100,1	103,9	98,6

Rys. 2 Przeciętna miesięczna liczba pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy i renty socjalne w latach 2010 – 2014

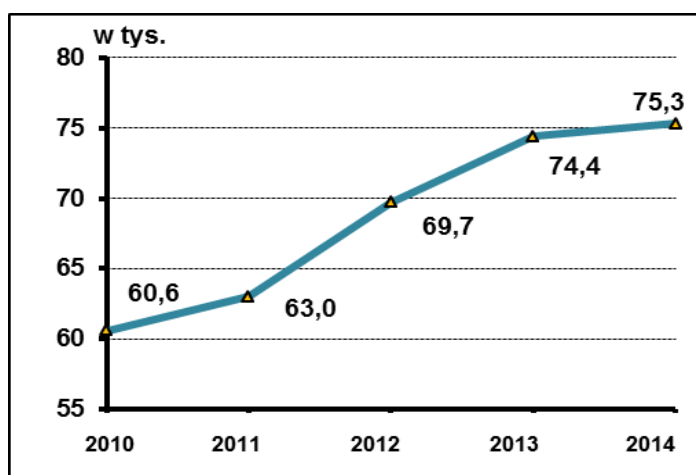
Renty z tytułu niezdolności do pracy

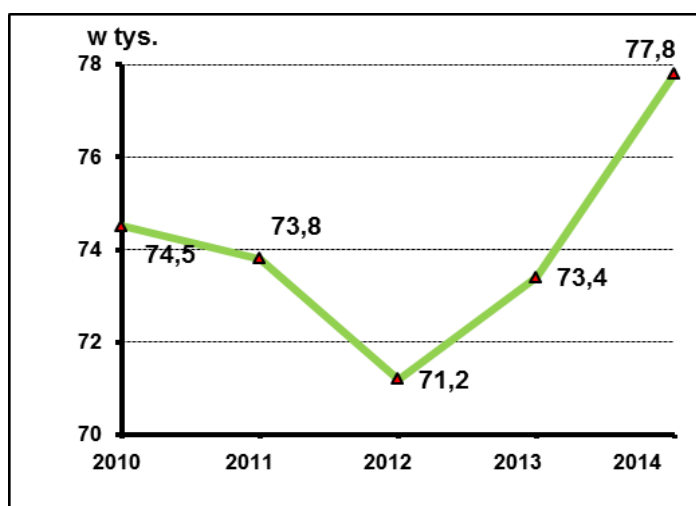
Renty socjalne

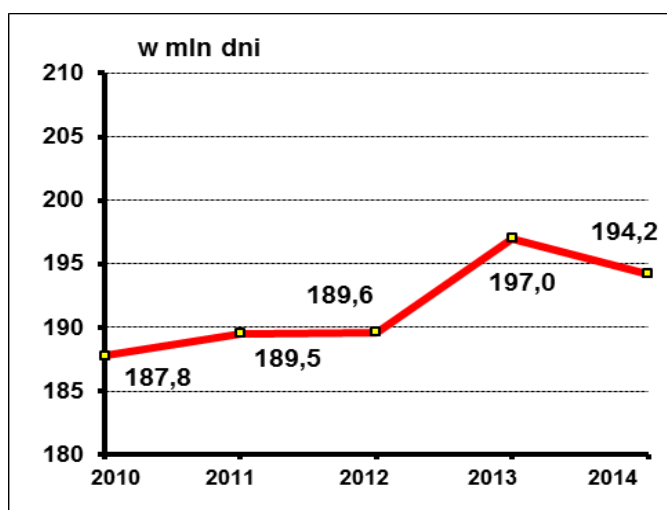
Rys. 3 *Przeciętna miesięczna liczba pobierających świadczenie rehabilitacyjne w latach 2010 – 2014*

Rys.4 *Liczba osób poddanych rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS w latach 2010 – 2014*

Rys. 5 *Liczba dni absencji chorobowej finansowanej z FUS i funduszy zakładów pracy w latach 2010 – 2014*

2. Wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r.

2.1. Wydatki ogółem według rodzajów świadczeń

W 2014 r. wydatki na świadczenia pieniężne związane z niezdolnością do pracy w obszarze realizowanym przez ZUS, w tym wypłacane z budżetu państwa oraz ze środków własnych pracodawców, wyniosły łącznie 32 539 824,5 tys. zł, tj. o 0,8% więcej niż w roku 2013. Odnosząc wydatki te do wartości PKB, ich udział w 2014 r. wynosił 1,9 %.

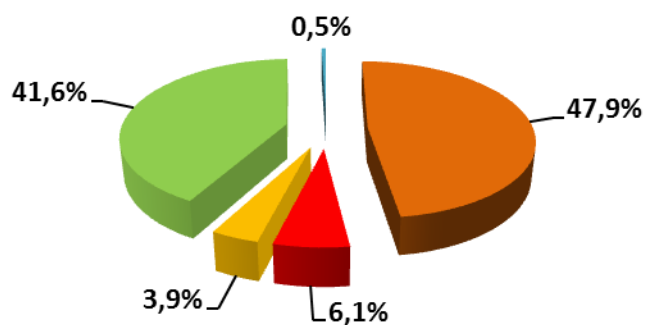
Strukturę tych wydatków na poszczególne świadczenia związane z niezdolnością do pracy oraz kwoty wypłat na te świadczenia przedstawia rys. 6 i tabela 6.

Podobnie jak w latach poprzednich najwyższe wydatki – ok. 48% ponoszone były na renty z tytułu niezdolności do pracy.

Przeciętna wysokość wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy ogółem na 1 osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. wyniosła 1 384,78 zł.

Najwyższa przeciętna wysokość wydatków na 1 osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym została poniesiona na renty z tytułu niezdolności do pracy i wynosiła 663,81 zł, a w przypadku absencji chorobowej – 575,46 zł (tabela 6).

Rys. 6 Wydatki z FUS, z budżetu państwa oraz ze środków pracodawców poniesione w 2014 r. na świadczenia związane z niezdolnością do pracy

- renty z tytułu niezdolności do pracy ogółem
- renty socjalne
- świadczenie rehabilitacyjne
- absencja chorobowa
- rehabilitacja lecznicza w ramach prewencji rentowej ZUS

Tabela 5 Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r.

Wyszczególnienie	Kwota wypłat w tys. zł	Przeciętna kwota wypłaty na jedną osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym w zł
OGÓŁEM	32 539 824,5	1 384,78
renty z tytułu niezdolności do pracy ¹⁾ w tym:	15 598 288,9	663,81
renty wypadkowe	3 692 793,8	157,15
renty socjalne	1 971 729,5	83,91
świadczenie rehabilitacyjne	1 279 710,8	54,46
absencja chorobowa ²⁾	13 522 399,7	575,46
w tym:		
zasiłki chorobowe z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	531 108,0	22,60
rehabilitacja lecznicza	167 695,6	7,14

¹⁾ Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym na renty wypadkowe, na renty socjalne – na podstawie wyników badania statystycznego, którym objęto 98,8% populacji pobierających renty. Wydatki na renty uwzględniają dodatki pielęgnacyjne przyznane w związku z całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji (tj. bez dodatków pielęgnacyjnych z tytułu wieku i bez kwot emerytur zbiegowych).

²⁾ Wypłacana przez ZUS oraz z funduszy zakładów pracy

2.2. Struktura wydatków ogółem według rodzajów świadczeń i płci świadczeniobiorców

Analizując wydatki ogółem na omawiane świadczenia, udział wydatków poniesionych w związku z niezdolnością do pracy mężczyzn był o 10,2 punktów procentowych wyższy niż w związku z niezdolnością kobiet i wynosił 55,1%.

Struktura wydatków ze względu na płeć w poszczególnych rodzajach wydatków również kształtowała się odmiennie. W przypadku rent z tytułu niezdolności do pracy, rent socjalnych, świadczeń rehabilitacyjnych, udział wydatków na świadczenia wypłacane mężczyznom w wydatkach ogółem był znacząco wyższy niż udział wydatków na świadczenia wypłacane kobietom.

Tabela 6 Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ w 2014 r. według rodzajów świadczeń i płci świadczeniobiorców

Wyszczególnienie	Kwota wypłat w tys. zł		
	razem	mężczyźni	kobiety
OGÓŁEM	32 539 824,5	17 932 277,4	14 607 547,1
renty z tytułu niezdolności do pracy w tym:	15 598 288,9	10 861 325,4	4 736 963,5
renty wypadkowe	3 692 793,8	2 703 304,9	989 488,9
renty socjalne	1 971 729,5	1 081 775,9	889 953,6
świadczenie rehabilitacyjne	1 279 710,8	732 675,8	547 035,0
absencja chorobowa	13 522 399,7	5 177 040,6	8 345 359,1
w tym: zasiłki chorobowe z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	531 108,0	384 437,1	146 670,9
rehabilitacja lecznicza	167 695,6	79 459,7	88 235,9

¹⁾ patrz uwagi pod tabelą 5

Wydatki na renty wypłacone mężczyznom wyniosły 10 861,3 mln zł stanowiąc 69,6% ogółu wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym wydatki na renty wypadkowe wyniosły 2 703,3 mln zł, tj. 73,2% ogółu wydatków na te renty.

Udział wydatków na renty socjalne wypłacone mężczyznom wyniósł 54,9%, tj. 1 081,8 mln zł. Również wydatki na świadczenie rehabilitacyjne wypłacone mężczyznom przewyższały o 14,6 punktów procentowych wydatki na to świadczenie wypłacone kobietom.

Z kolei w przypadku wydatków związanych z absencją chorobową oraz rehabilitacją leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS, udział wypłat kobiet przewyższał udział wydatków dla mężczyzn i wynosił odpowiednio 61,7% tj. 8 345,4 mln zł i 52,6% tj. 88,2 mln zł.

Tabela 7 Struktura wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ w 2014 r. według rodzajów świadczeń i płci świadczeniobiorców

Wyszczególnienie	Kwota wypłat w odsetkach		
	razem	mężczyźni	kobiety
OGÓŁEM	100,0	55,1	44,9
renty z tytułu niezdolności do pracy	100,0	69,6	30,4
w tym:			
renty wypadkowe	100,0	73,2	26,8
renty socjalne	100,0	54,9	45,1
świadczenie rehabilitacyjne	100,0	57,3	42,7
absencja chorobowa	100,0	38,3	61,7
w tym:			
zasiłki chorobowe z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	100,0	72,4	27,6
rehabilitacja lecznicza	100,0	47,4	52,6

¹⁾ patrz uwagi pod tabelą 5

2.3. Struktura wydatków ogółem według województw i płci świadczeniobiorców

Rozpatrując wydatki w 2014 r. na świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (z wyłączeniem wydatków na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS) w poszczególnych województwach, obserwujemy, że najwyższe wydatki zostały poniesione, podobnie jak w latach poprzednich, w województwie śląskim 14,1% ogółu wydatków, mazowieckim – 11,8%, wielkopolskim – 10,6%. W populacji mężczyzn najwyższy udział wydatków odnotowano w województwie śląskim - 15,7%, natomiast w populacji kobiet najwyższy ich udział wystąpił w województwie mazowieckim – 13,1%. Najniższe kwoty wydatkowane w województwie opolskim – 1,9% ogółu wydatków oraz w województwie podlaskim – 2,1%.

Tabela 8 Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ w 2014 r. według województw i płci świadczeniobiorców

Województwa	Kwota wypłat					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
OGÓŁEM	32 372 128,9	100,0	17 852 817,7	100,0	14 519 311,2	100,0
Dolnośląskie	2 532 835,9	7,8	1 415 656,9	7,9	1 117 179,0	7,7
Kujawsko-pomorskie	1 859 348,3	5,7	1 035 682,1	5,8	823 666,2	5,7
Lubelskie	1 736 436,1	5,4	947 795,1	5,3	788 641,0	5,4
Lubuskie	928 761,5	2,9	514 440,1	2,9	414 321,4	2,9
Łódzkie	2 287 976,9	7,1	1 190 661,2	6,7	1 097 315,7	7,6
Małopolskie	2 682 104,1	8,3	1 499 910,9	8,4	1 182 193,2	8,1
Mazowieckie	3 806 517,0	11,8	1 899 963,6	10,6	1 906 553,4	13,1
Opolskie	602 699,2	1,9	333 664,8	1,9	269 034,4	1,9
Podkarpackie	1 691 833,4	5,2	975 080,4	5,5	716 753,0	4,9

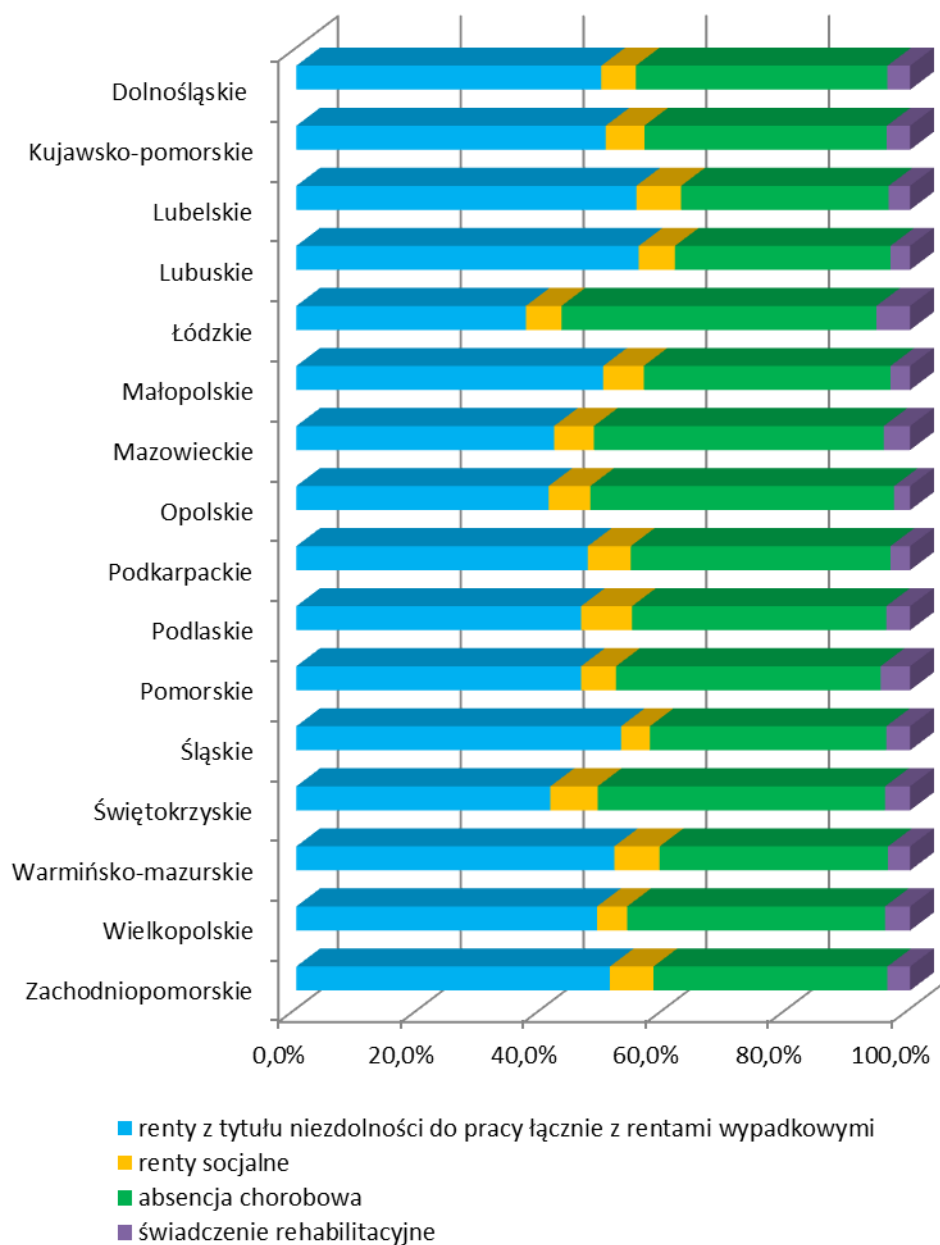
Tabela 8 Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ w 2014 r. według województw i płci świadczeniobiorców (dok.)

Województwa	Kwota wypłat					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Podlaskie	679 325,4	2,1	348 223,1	2,0	331 102,3	2,3
Pomorskie	1 862 509,3	5,7	990 974,6	5,6	871 534,7	6,0
Śląskie	4 598 518,0	14,1	2 805 614,2	15,7	1 792 903,8	12,3
Świętokrzyskie	1 022 770,2	3,2	589 908,7	3,3	432 861,5	3,0
Warmińsko-mazurskie	1 225 610,4	3,8	683 976,2	3,8	541 634,2	3,7
Wielkopolskie	3 420 339,1	10,6	1 865 313,4	10,4	1 555 025,7	10,7
Zachodniopomorskie	1 434 544,1	4,4	755 952,4	4,2	678 591,7	4,7

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

W większości województw najwyższy udział w wydatkach stanowiły wypłaty rent z tytułu niezdolności do pracy. Udział tych wydatków wahał się od 37,4% w województwie łódzkim do 55,8% w województwie lubuskim. Jedynie w województwie łódzkim, opolskim, mazowieckim i świętokrzyskim wydatki na absencję chorobową przewyższały wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy, ich udział w wydatkach w tych województwach wynosił odpowiednio 51,3%, 49,5%, 47,2% i 46,8%. Wydatki na renty socjalne i świadczenia rehabilitacyjne stanowiły z reguły ok. 10% ogółu wydatków. Najwyższy ich udział wystąpił w województwie podlaskim – 12,2%, najniższy zaś w województwie świętokrzyskim – 11,8%.

Rys. 7 *Struktura wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ w 2014 r. według rodzajów świadczeń wypłaconych w poszczególnych województwach*

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

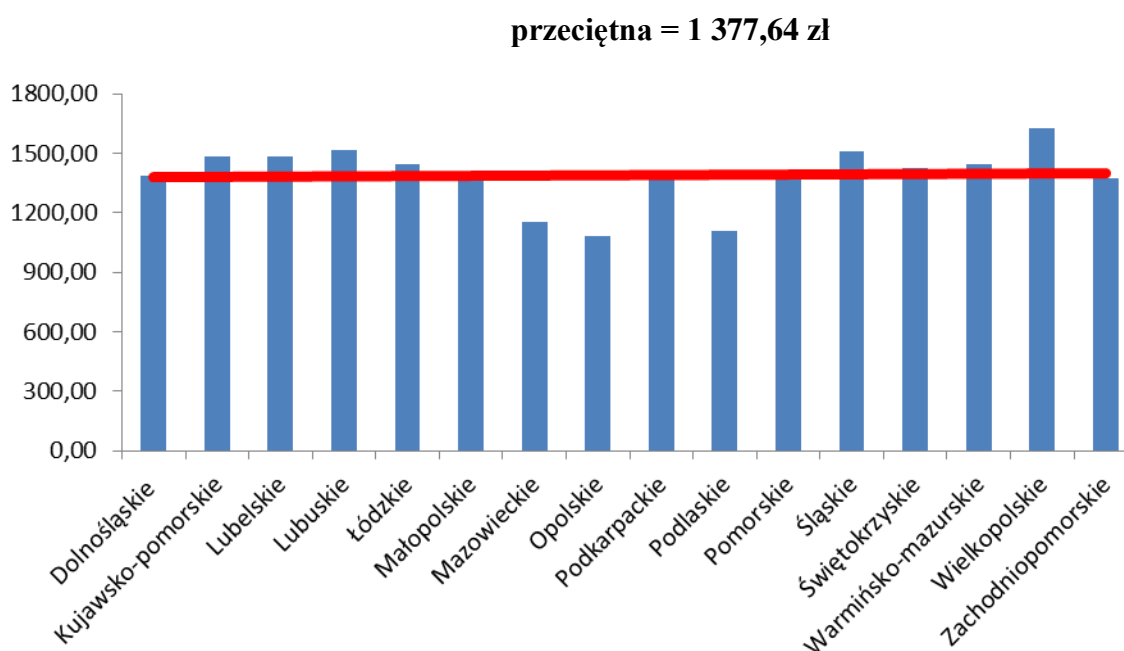
Porównując z kolei przeciętne wysokości wydatków na 1 osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym w poszczególnych województwach, rozpiętość tych wysokości, przy średniej 1 377,64 zł, wyniosła od 1 078,68 zł w województwie opolskim do 1 625,91 zł w województwie wielkopolskim.

Tabela 9 Przeciętna kwota wydatków ogółem¹⁾ na 1 osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym w 2014 r. według województw

Województwa	Kwota wypłat w tys. zł	Przeciętna kwota wypłaty na 1 osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym w zł
OGÓŁEM	32 372 128,9	1 377,64
Dolnośląskie	2 532 835,9	1 387,15
Kujawsko-pomorskie	1 859 348,3	1 483,24
Lubelskie	1 736 436,1	1 485,94
Lubuskie	928 761,5	1 516,52
Łódzkie	2 287 976,9	1 446,90
Małopolskie	2 682 104,1	1 392,12
Mazowieckie	3 806 517,0	1 154,24
Opolskie	602 699,2	1 078,68
Podkarpackie	1 691 833,4	1 407,90
Podlaskie	679 325,4	1 106,07
Pomorskie	1 862 509,3	1 366,71
Śląskie	4 598 518,0	1 507,34
Świętokrzyskie	1 022 770,2	1 424,67
Warmińsko-mazurskie	1 225 610,4	1 441,64
Wielkopolskie	3 420 339,1	1 625,91
Zachodniopomorskie	1 434 544,1	1 373,10

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

Rys. 8 Przeciętna kwota wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ na 1 osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym według województw

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

2.4. Ranking wydatków na świadczenia ogółem według grup chorobowych zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych Rewizja Dziesiąta (ICD-10)

W strukturze wydatków ogółem na świadczenia z tytułu niezdolności do pracy w 2014 r. **grupami chorobowymi** generującymi najwyższe wydatki były zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania – 17,3% ogółu wydatków, choroby układu krążenia – 14,0%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 13,1%, choroby związane z okresem ciąży, porodu i połogu – 11,6%, urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych – 9,9%, choroby układu nerwowego – 9,2% oraz choroby układu oddechowego – 6,9%.

W 2014 r. wyżej wymienione grupy chorobowe w 82,0% były przyczyną poniesionych wydatków w związku z niezdolnością do pracy.

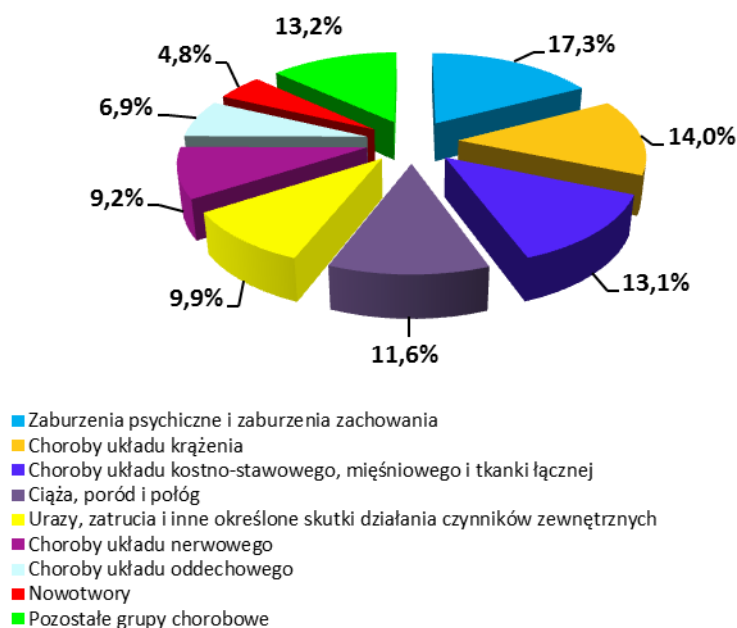
Tabela 10 Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy poniesione w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną niezdolności do pracy i płci świadczeniobiorców

Grupy chorobowe	Kwota wypłat					
	razem		mężczyźni		kobiety	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
OGÓŁEM (A00 - Z99)	32 539 824,5	100,0	17 932 277,4	100,0	14 607 547,1	100,0
Niektóre choroby zakaźne i pasożytnicze (A00 - B99)	226 203,3	0,7	132 210,1	0,7	93 993,2	0,6
Nowotwory (C00 - D48)	1 545 419,1	4,8	801 362,6	4,5	744 056,5	5,1
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych (D50 - -D89)	76 093,0	0,2	39 059,7	0,2	37 033,3	0,3
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej (E00 - E90)	595 481,1	1,8	402 279,5	2,2	193 201,6	1,3
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (F00 - F99)	5 640 978,8	17,3	3 029 924,7	16,9	2 611 054,1	17,9
Choroby układu nerwowego (G00 - G99)	2 992 421,5	9,2	1 825 479,9	10,2	1 166 941,6	8,0
Choroby oka i przydatków oka (H00 - H59)	836 724,2	2,6	543 396,1	3,0	293 328,1	2,0
Choroby ucha i wyrostka sutkowatego (H60 - H95)	390 941,4	1,2	310 247,6	1,7	80 693,8	0,6
Choroby układu krążenia (I00 - I99)	4 567 837,3	14,0	3 594 846,3	20,1	972 991,0	6,7
Choroby układu oddechowego (J00 - J99)	2 239 131,0	6,9	1 143 070,9	6,4	1 096 060,1	7,5
Choroby układu trawiennego (K00 - K93)	696 444,2	2,1	441 308,3	2,5	255 135,9	1,7
Choroby skóry i tkanki podskórnej (L00 - L99)	213 609,2	0,7	134 618,2	0,8	78 991,0	0,5
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (M00 - M99)	4 259 446,5	13,1	2 571 398,4	14,3	1 688 048,1	11,6
Choroby układu moczowo-płciowego (N00 - N99)	582 253,9	1,8	232 918,4	1,3	349 335,5	2,4
Ciąża, poród i połóg (O00 - O99)	3 771 254,9	11,6	0,0	0,0	3 771 254,9	25,8
Niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym (P00 - P96)	474,7	0,0	0,0	0,0	474,7	0,0

Tabela 10 Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy poniesione w 2014 r. według grup chorobowych będących przyczyną niezdolności do pracy i płci świadczeniobiorców (dok.)

Grupy chorobowe	Kwota wypłat					
	razem		mężczyźni		kobiety	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenie i aberracje chromosomowe (Q00 - Q99)	200 249,3	0,6	96 647,2	0,5	103 602,1	0,7
Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych jednostek chorobowych gdzie indziej niesklasyfikowane (R00 - R99)	218 196,5	0,7	84 938,9	0,5	133 257,6	0,9
Urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych (S00 - T98)	3 236 012,8	9,9	2 472 011,1	13,8	764 001,7	5,2
Zewnętrzne przyczyny zachorowań i zgonu (V01 - Y98)	26 595,2	0,1	17 926,5	0,1	8 668,7	0,1
Czynniki wpływające na stan zdrowia i kontakt ze służbą zdrowia (Z00 - Z99)	224 056,6	0,7	58 633,0	0,3	165 423,6	1,1

Rys. 9 Wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. według grup chorobowych

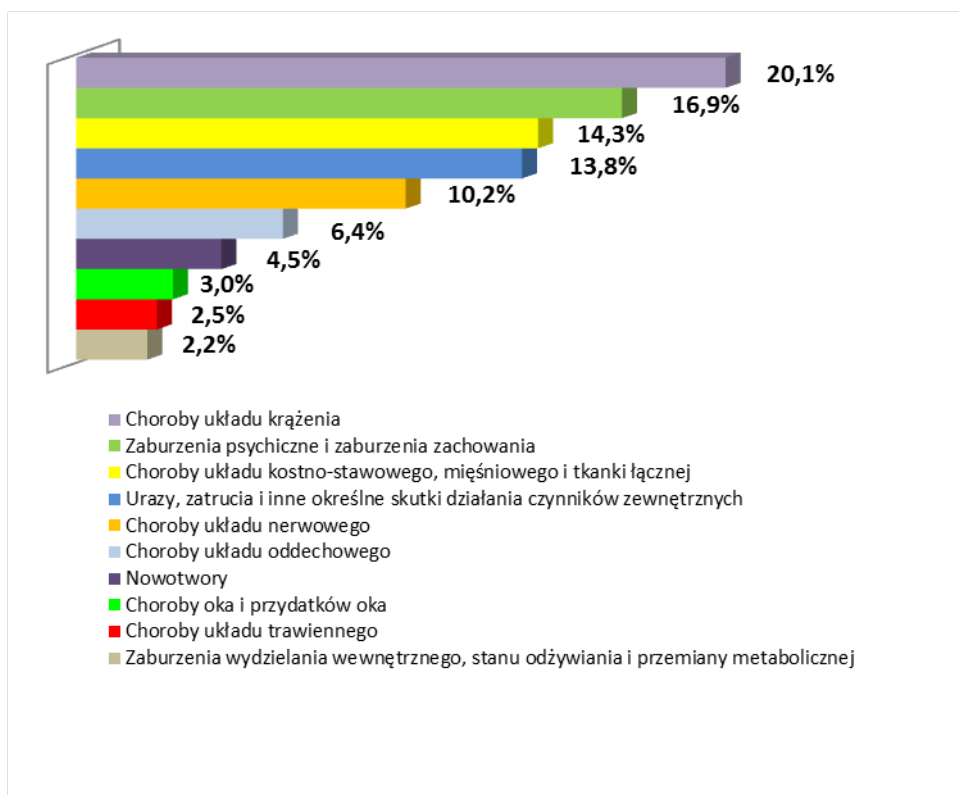
W tabeli 11 zaprezentowano strukturę wydatków na świadczenia według płci świadczeniobiorców, którą uporządkowano według **grup chorobowych** generujących najwyższe wydatki. Jak wynika z poniższych danych, zdecydowanie wyższy udział stanowiły wydatki ponoszone na świadczenia związane z niezdolnością mężczyzn niż kobiet i wynosiły w poszczególnych grupach chorobowych od 51,0% do 78,7%.

Tabela 11 Ranking wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy w 2014 r. według wybranych grup chorobowych i płci świadczeniobiorców

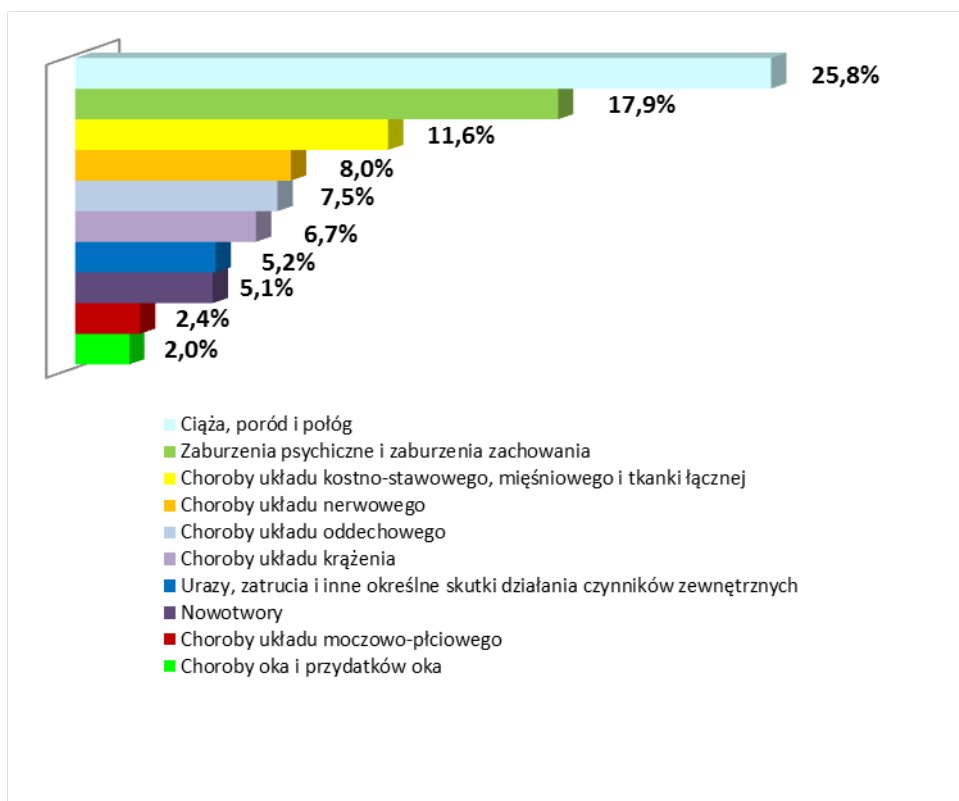
Grupy chorobowe	udział w wydatkach ogółem	struktura wydatków według płci		
		ogółem	mężczyźni	kobiety
OGÓŁEM (A00-Z99)	100,0	100,0	55,1	44,9
w tym:				
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (F00 - F99)	17,3	100,0	53,7	46,3
Choroby układu krążenia (I00-I99)	14,0	100,0	78,7	21,3
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (M00-M99)	13,1	100,0	60,4	39,6
Ciąża, poród i połóg (O00-O99)	11,6	100,0	-	100,0
Urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych (S00-T98)	9,9	100,0	76,4	23,6
Choroby układu nerwowego (G00-G99)	9,2	100,0	61,0	39,0
Choroby układu oddechowego (J00-J99)	6,9	100,0	51,0	49,0
Nowotwory (C00-D48)	4,8	100,0	51,9	48,1
Choroby oka i przydatków oka (H00-H59)	2,6	100,0	64,9	35,1
Choroby układu trawiennego (K00-K93)	2,1	100,0	63,4	36,6

Rys. 10 Ranking 10 grup chorobowych powodujących niezdolność do pracy, generujących najwyższe wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy, według płci świadczeniobiorców

MEŹCZYŹNI

KOBIETY

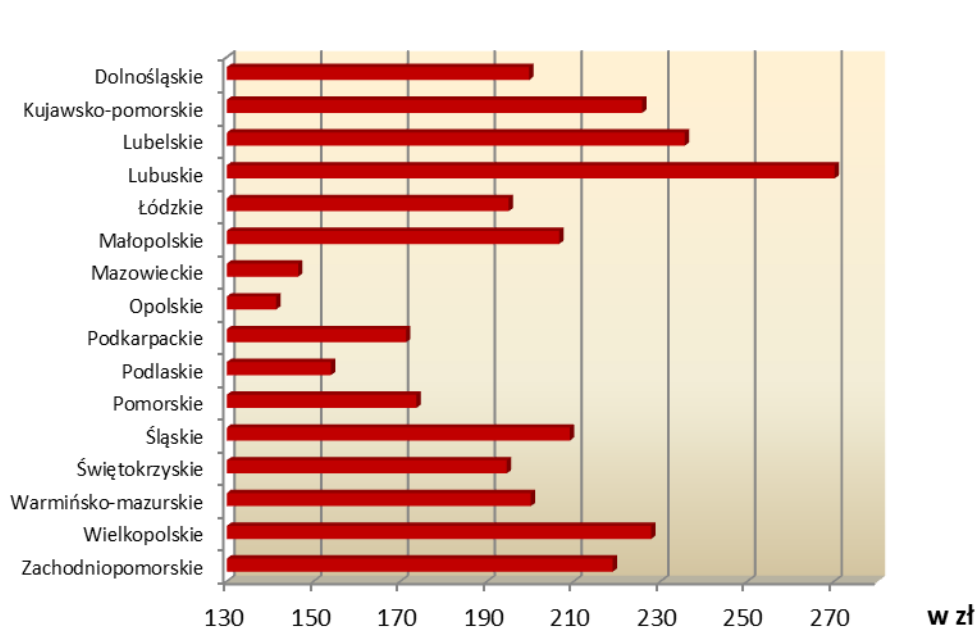
W ocenie poziomu wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy istotny jest również wskaźnik wydatków przypadających na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym. Najwyższe wydatki (łącznie z kosztami rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS) odnotowano w odniesieniu do grup chorobowych wyszczególnionych poniżej:

- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (F00 – F99) – 240,06 zł,
- choroby układu krążenia (I00-I99) – 194,39 zł,
- choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (M00 – M99) – 181,27 zł,
- urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych (S00 – T98) – 137,71 zł,
- choroby układu nerwowego (G00 – G99) – 127,35 zł.

Kształtowanie się tych wskaźników w przypadku wymienionych – najwyżej sklasyfikowanych grup chorobowych – według województw przedstawiono na rysunku 11.

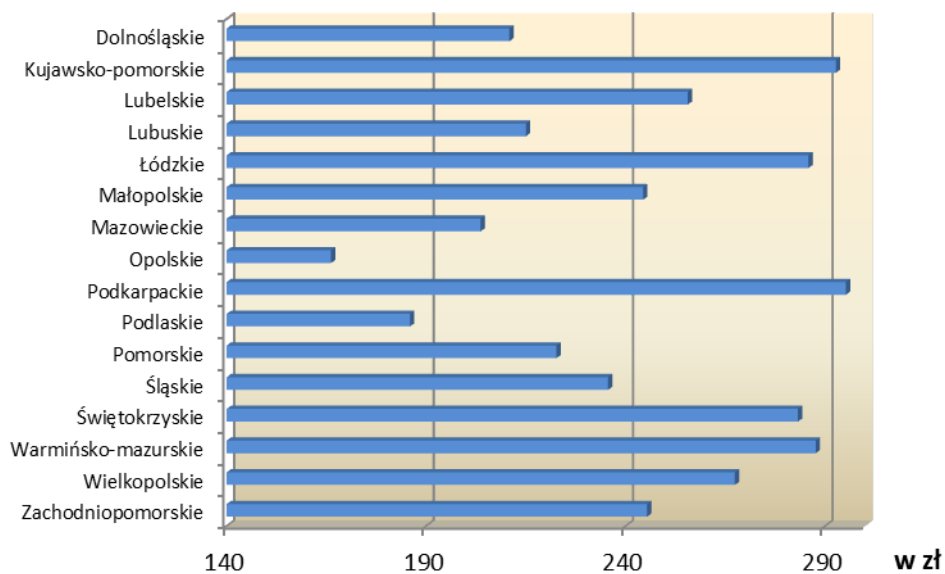
Rys. 11 *Przeciętna kwota wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym dla wybranych grup chorobowych według województw*

CHOROBY UKŁADU KRĄŻENIA (I00 – I99)

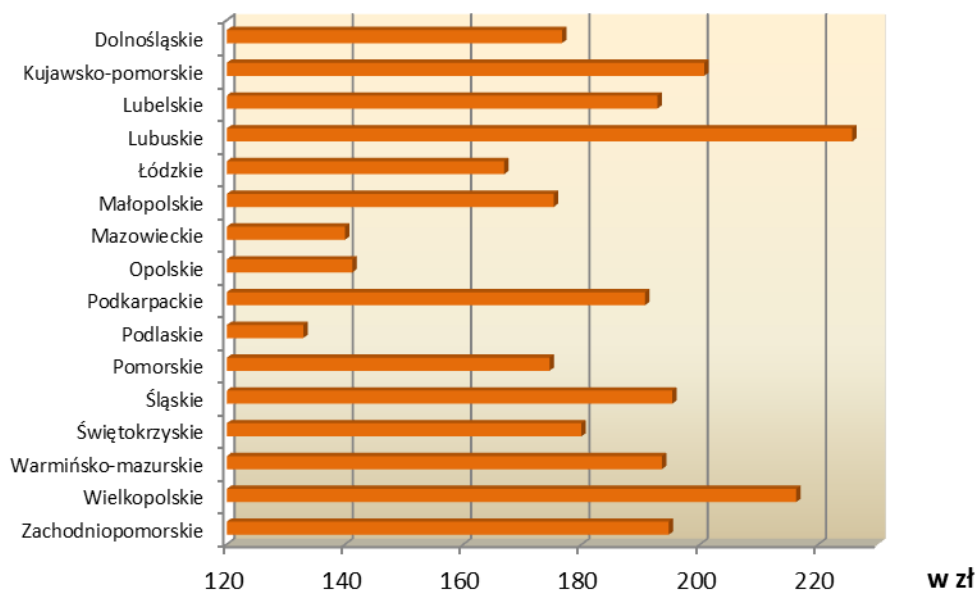

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

ZABURZENIA PSYCHICZNE I ZABURZENIA ZACHOWANIA (F00 – F99)

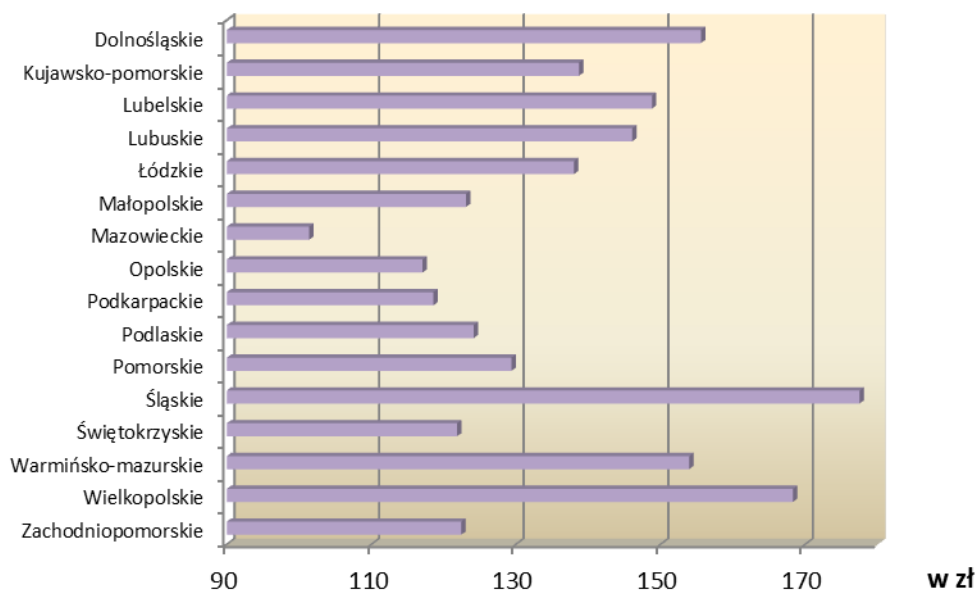

CHOROBY UKŁADU KOSTNO-STAWOWEGO, MIĘŚNIOWEGO I TKANKI ŁĄCZNEJ (M00 – M99)

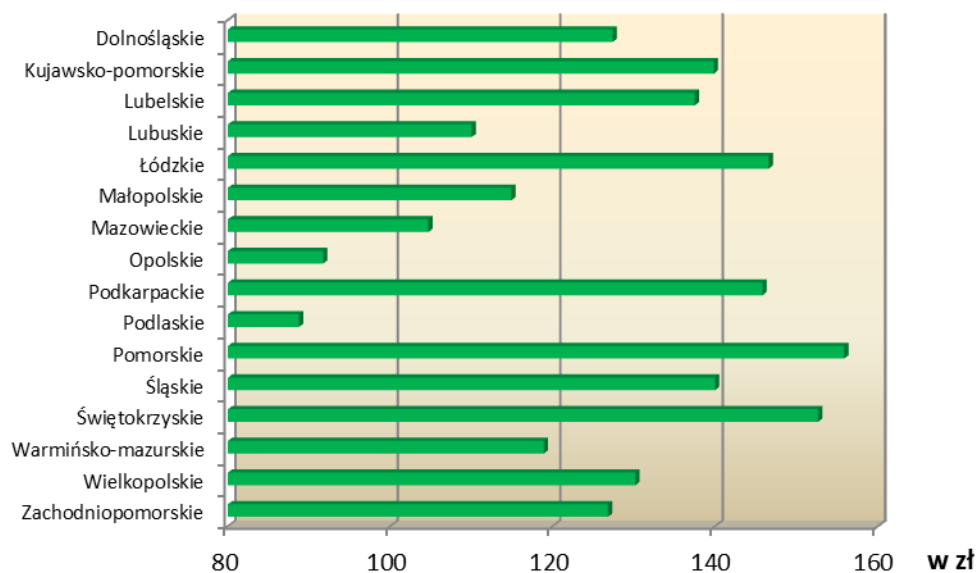

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

URAZY, ZATRUCIA I INNE OKREŚLONE SKUTKI DZIAŁANIA CZYNNIKÓW ZEWNĘTRZNYCH (S00 – T98)

CHOROBY UKŁADU NERWOWEGO (G00 – G99)

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

2.5. Ranking wysokości wydatków na świadczenia ogółem według jednostek chorobowych zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych Rewizja Dziesiąta (ICD-10) i płci świadczeniobiorców

W wyniku analizy kwot wypłat ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy wybrano **20 jednostek chorobowych** generujących najwyższe wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy.

Tabela 12 prezentuje ranking tych jednostek chorobowych z uwzględnieniem struktury według płci.

Wymienione jednostki chorobowe spowodowały wydatki na świadczenia z tytułu niezdolności do pracy w 43,6% ogółu wydatków.

Tabela 12 Ranking jednostek chorobowych powodujących niezdolność do pracy, generujących najwyższe wydatki na świadczenia związane z tą niezdolnością

Jednostki chorobowe	Udział w wydatkach ogółem	Struktura wydatków według płci		
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM (A00 - Z99)	100,0	100,0	55,1	44,9
w tym:				
Opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26)	7,9	100,0	-	100,0
Przewlekła choroba niedokrwienna serca (I25)	4,3	100,0	88,1	11,9
Schizofrenia (F20)	3,7	100,0	57,1	42,9
Zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (G54)	3,4	100,0	61,2	38,8
Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa (M47)	2,5	100,0	63,4	36,6
Inne choroby krążka międzykręgowego (M51)	2,4	100,0	64,6	35,4
Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną (F06)	2,0	100,0	69,4	30,6
Upośledzenie umysłowe umiarkowane (F71)	1,7	100,0	55,7	44,3
Miażdżyca (I70)	1,6	100,0	74,1	25,9
Następstwa chorób naczyń mózgowych (I69)	1,6	100,0	76,8	23,2
Następstwa urazów kończyny dolnej (T93)	1,6	100,0	82,9	17,1

Tabela 12 Ranking jednostek chorobowych powodujących niezdolność do pracy, generujących najwyższe wydatki na świadczenia związane z tą niezdolnością (dok.)

Jednostki chorobowe	Udział w wydatkach ogółem	Struktura wydatków według płci		
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Zaburzenia depresyjne nawracające (F33)	1,5	100,0	36,3	63,7
Choroba zwyrodnieniowa stawów biodrowych [koksartroza] (M16)	1,4	100,0	67,3	32,7
Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (F43)	1,3	100,0	37,5	62,5
Zaburzenia osobowości i zachowania spowodowane chorobą, uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu (F07)	1,2	100,0	78,6	21,4
Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06)	1,1	100,0	42,5	57,5
Epizod depresyjny (F32)	1,1	100,0	35,4	64,6
Choroba nadciśnieniowa z zajęciem serca (I11)	1,1	100,0	76,0	24,0
Padaczka (G40)	1,1	100,0	67,4	32,6
Krwawienie we wczesnym okresie ciąży (O20)	1,1	100,0	-	100,0

Ranking 20 jednostek chorobowych powodujących niezdolność do pracy i generujących najwyższe wydatki na świadczenia był zróżnicowany w zależności od płci i dla każdej z populacji kształtował się odmiennie od rankingu ogółem (tj. wydatków na świadczenia dla obu płci łącznie).

W populacji mężczyzn dominowały: przewlekła choroba niedokrwienna serca (I25) – 6,5%, schizofrenia (F20) – 3,8%, zaburzenia korzeni nerwowych (G54) – 3,8%, zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa (M47) – 2,9%, inne choroby krążka międzykręgowego (M51) – 2,8%, inne zaburzenia psychiczne (F06) – 2,5%.

W populacji kobiet największy udział wydatków stanowiły wydatki związane z opieką położniczą z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 19,6%, schizofrenią (F20) – 3,5%, zaburzeniami korzeni nerwowych (G54) – 3,0%, krwawieniem we wczesnym okresie ciąży (O20) – 2,4%, oraz ze zmianami zwyrodnieniowymi kręgosłupa (M47) – 2,1%.

Analiza kosztów poniesionych na świadczenia związane z niezdolnością do pracy na skutek chorób według płci pozwala zauważyć, że w rankingu najwyższych wydatków na świadczenia związane z niezdolnością kobiet są też nie występujące w rankingu ogółem, wydatki związane z innymi zaburzeniami lękowymi (F41) – 1,3%, oraz stwardnieniem rozsianym (G35) – 1,1%.

W rankingu wydatków związanych z niezdolnością mężczyzn jest to cukrzyca insulinozależna (E10) – 1,4%, następstwa urazów kończyny górnej (T92) – 1,3% oraz głuchota przewodzeniowa i czuciowo-nerwowa (H90) – 1,2%.

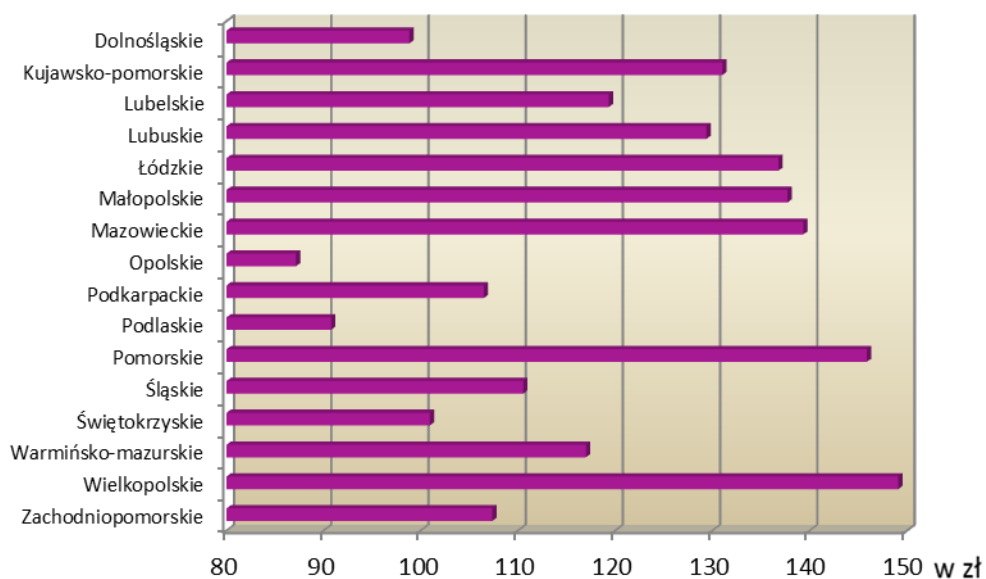
Najwyższa przeciętna wypłata świadczeń w 2014 r. związana z niezdolnością do pracy w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym została poniesiona z tytułu opieki położniczej z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) i wyniosła 122,14 zł. W dalszej kolejności były to wypłaty (łącznie z kosztami rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS) spowodowane:

- przewlekłą chorobą niedokrwinną serca (I25) przeciętna ta wyniosła 56,70 zł,
- schizofrenią (F20) – 50,92 zł,
- zaburzeniami korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (G54) – 47,27 zł,
- zmianami zwyrodnieniowymi kręgosłupa (M47) – 34,83 zł,
- innymi chorobami krążka międzykręgowego (M51) – 33,06 zł,

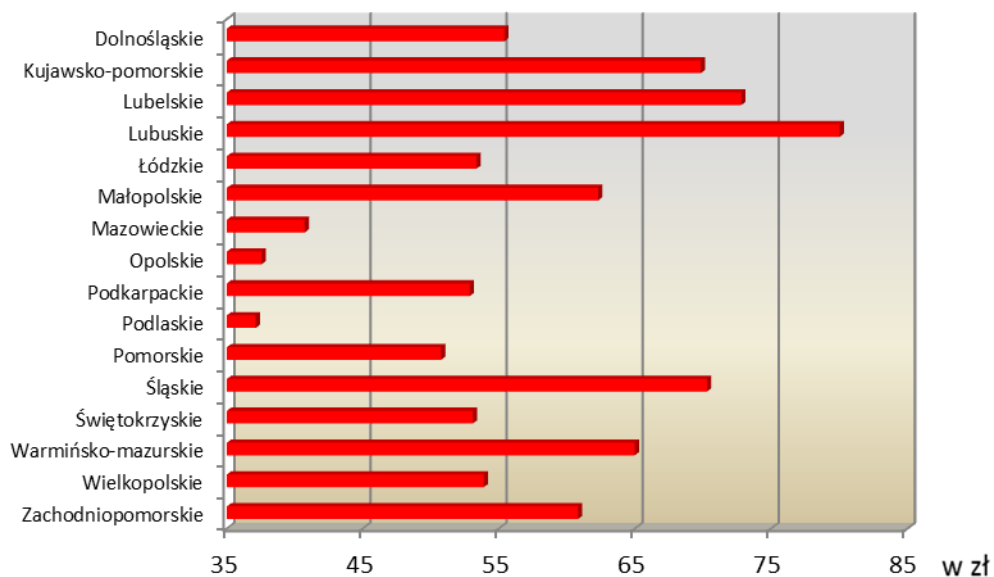
Rysunek 12 przedstawia kształtowanie się przeciętnych kwot wydatków przypadających na jedną osobę ubezpieczoną zdrowotnie w poszczególnych województwach dla sześciu jednostek chorobowych generujących najwyższe koszty na 1 osobę ubezpieczoną zdrowotnie.

Rys. 12 *Przeciętna kwota wydatków ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy¹⁾ w przeliczeniu na jedną osobę objętą ubezpieczeniem zdrowotnym dla wybranych jednostek chorobowych według województw*

OPIEKA POŁOŻNICZA Z POWODU STANÓW ZWIĄZANYCH GŁÓWNIEM Z CIAŻĄ (O26)

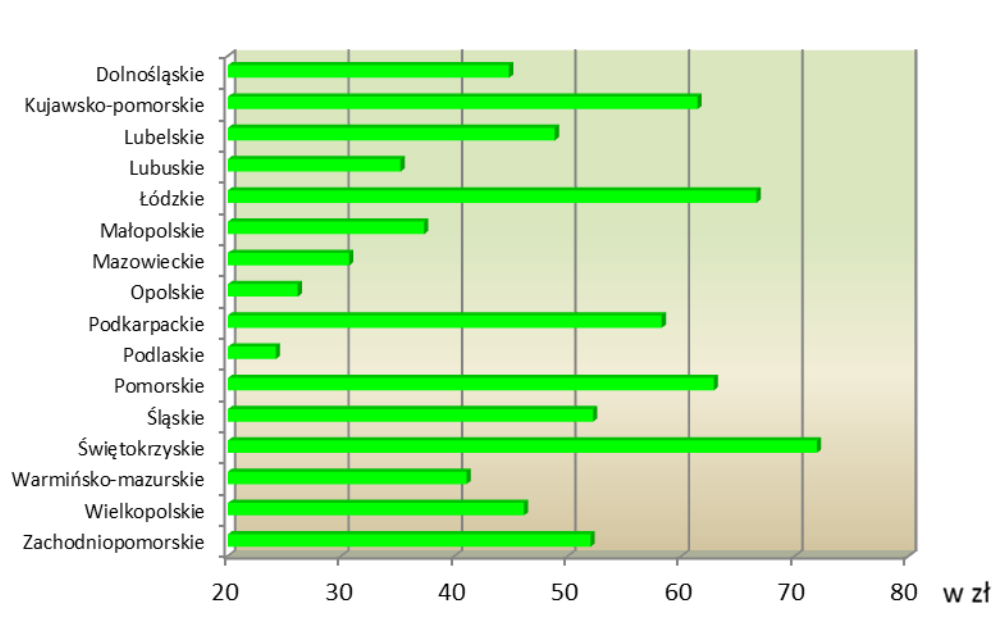

PRZEWLEKŁA CHOROBA NIEDOKRWIENNA SERCA (I25)

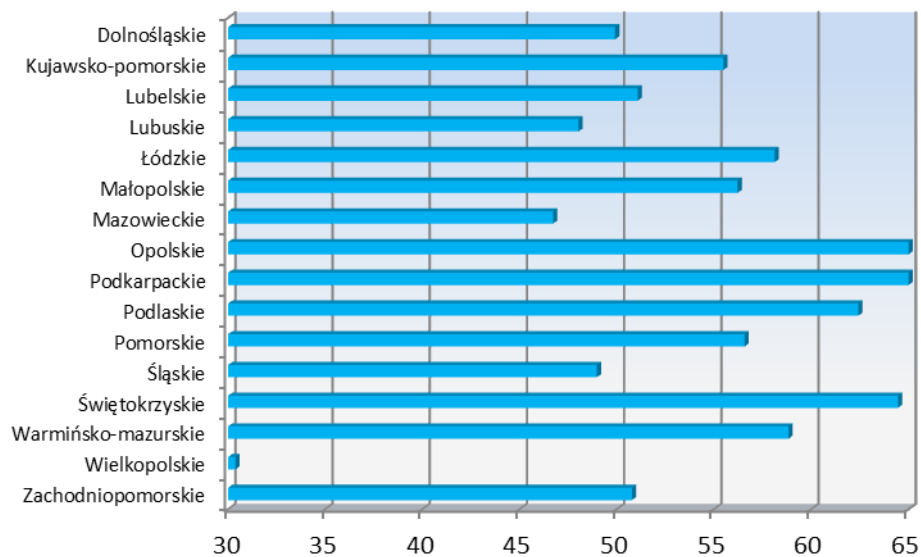

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

ZABURZENIA KORZENI RDZENIOWYCH I SPLOTÓW NERWOWYCH (G54)

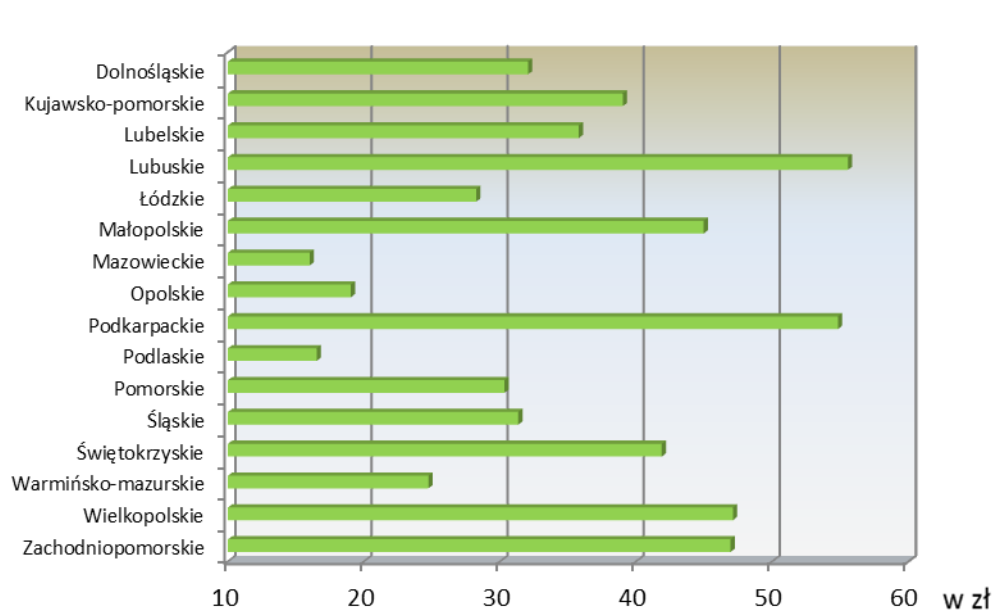

SCHIZOFRENIA (F20)

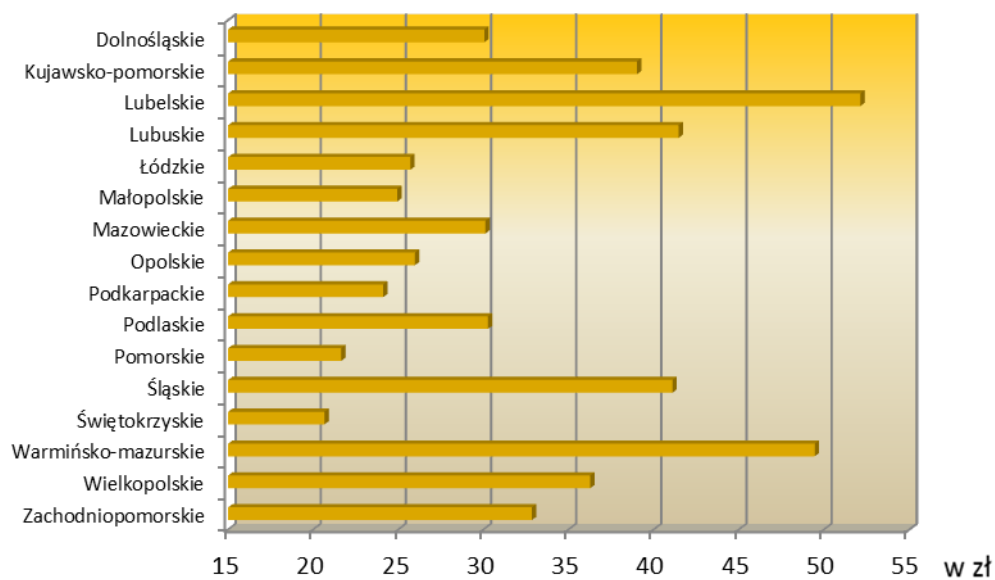

¹⁾ bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

ZMIANY ZWYRODNIENIOWE KRĘGOSŁUPA (M47)

INNE CHOROBY KRĄŻKA MIĘDZYKRĘGOWEGO (M51)

1) bez kosztów poniesionych na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS

2.6. Charakterystyka wydatków na poszczególne rodzaje świadczeń

2.6.1. Wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy

Rozpatrując wysokość kwot wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz z funduszy zakładów pracy w 2014 roku na poszczególne rodzaje świadczeń z tytułu niezdolności do pracy oraz grupy chorobowe stanowiące główną przyczynę tej niezdolności obserwujemy, że w przypadku **rent z tytułu niezdolności do pracy** najwyższe koszty wystąpiły w związku z chorobami układu krążenia – 23,3%, zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania – 20,0% oraz chorobami układu kostno-stawowego – 13,2%.

Przeciętna kwota wypłaty rent z tytułu niezdolności do pracy w przeliczeniu na jedną osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym wyniosła 663,81 zł i w porównaniu z rokiem 2013 była niższa o 1,14 zł. Najwyższe wydatki odnotowano w odniesieniu do takich grup chorobowych jak choroby układu krążenia (I00 – I99) – 154,41 zł, do grupy zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (F00-F99) – 132,73 zł oraz grupy chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (M00-M99) – 87,38 zł (tabela 37). Najwyższe wydatki w przeliczeniu na jedną osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym poniesiono w województwach lubuskim – 845,77 zł, lubelskim – 822,48 zł oraz w śląskim 797,46 zł. (tabela 37).

Ponad 59% ogółu wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy stanowiły wydatki poniesione w związku z częściową niezdolnością do pracy. Z tytułu całkowitej niezdolności do pracy wydatki stanowiły 29,1%, natomiast z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji ich udział wyniósł 11,6% ogółu wydatków na renty.

Z rankingu grup chorobowych wynika, że z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji najwyższe wydatki generowały choroby układu krążenia – 22,2% ogółu wydatków na renty w przypadku tego stopnia niezdolności, choroby układu nerwowego – 19,9% oraz zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania – 19,5%.

W wydatkach na renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy dominowały wydatki związane z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania – 27,7% oraz z chorobami układu krążenia – 22,9%. Natomiast z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobami układu krążenia – 23,6%, zaburzeniami psychicznymi – 16,5% oraz chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 16,2%.

W wydatkach na renty szkoleniowe dominowały wydatki w związku z niezdolnością wskutek urazów, zatruc i innych skutków działania czynników zewnętrznych, stanowiły bowiem 35,3% wydatków na te renty oraz wydatki w związku z chorobami układu kostnowstawowego, mięśniowego i tkanki łącznej, które stanowiły 15,2%.

Analizując wydatki na renty z tytułu niezdolności do pracy według województw obserwujemy, że we wszystkich województwach dominowały wydatki w związku z rentami przyznanymi na skutek częściowej niezdolności do pracy stanowiąc od 51,6% do 68,0% ogółu wydatków. Wydatki na renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy stanowiły od 23,3% do 34,0%.

Najwyższe wydatki na renty szkoleniowe poniesiono w województwach: mazowieckim – 17,6%, śląskim – 15,1%, małopolskim – 12,2% i świętokrzyskim – 11,3%.

Jak wspomniano wcześniej, wydatki na **renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową** stanowiły 23,7% wydatków na renty ogółem. Najwyższe wydatki na renty wypadkowe zostały poniesione w związku z niezdolnością spowodowaną urazami, zatruciami i innymi określonymi skutkami działania czynników zewnętrznych – 27,2% ogółu wydatków na renty wypadkowe, chorobami układu oddechowego – 16,3%, chorobami układu krążenia – 12,1%.

Najwyższy odsetek w wydatkach na renty wypadkowe stanowiły wydatki na renty przyznane z tytułu częściowej niezdolności do pracy – 78,1%, wydatki na renty wypadkowe z tytułu całkowitej niezdolności do pracy – 15,4%, z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji – 6,5%. Wydatki na renty szkoleniowe przyznane w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową stanowiły 30,7% wydatków na renty szkoleniowe ogółem.

Wysokości wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy oraz na renty szkoleniowe według grup chorobowych, stopni niezdolności oraz województw przedstawiają tabele 13 – 25.

2.6.2. Wydatki na renty socjalne

W portfelu wypłaconych w 2014 r. **rent socjalnych** dominowały wydatki związane z niezdolnością spowodowaną zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania – 60,3% oraz chorobami układu nerwowego – 16,1%. Wyżej wymienione grupy chorobowe

były główną przyczyną niezdolności do pracy zarówno w populacji mężczyzn, jak i kobiet. Przeciętna kwota wypłaty renty socjalnej na jedną osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym wyniosła 83,91 zł, a w przypadku renty z tytułu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (F00-F99) – 50,57 zł.

Analizując zróżnicowanie przestrzenne wydatków na renty socjalne, najwyższy udział tych wydatków obserwujemy w województwach mazowieckim i śląskim, odpowiednio 12,5% i 11,0%. Najniższy udział wydatków na renty socjalne odnotowano w województwach opolskim – 2,1%, lubuskim i podlaskim po - 2,8%. Najwyższa przeciętna kwota wydatków na osobę ubezpieczoną zdrowotnie przypadła m.in. w województwie świętokrzyskim – 109,89 zł, lubelskim – 109,02 zł oraz warmińsko-mazurskim – 106,25 zł (tabela 37).

Wydatki na renty socjalne według grup chorobowych, płci świadczeniobiorców oraz województw ilustrują tabele 26 - 27.

2.6.3. Wydatki na absencję chorobową

Wydatki poniesione w 2014 r. z tytułu **absencji chorobowej finansowanej z FUS i funduszy zakładów pracy** przedstawiają tabele 28 – 32. Najwyższe wydatki zostały poniesione na absencję chorobową spowodowaną chorobami okresu ciąży, porodu i połogu – 27,9% ogółu wydatków na absencję chorobową, chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 12,9%, urazami, zatruciami i innymi określonymi skutkami czynników zewnętrznych – 12,0% oraz chorobami układu oddechowego – 9,7%.

Przeciętna kwota wypłaty z tytułu absencji chorobowej na jedną osobę objętą obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym wyniosła 575,46 zł. Kształtowanie się tego wskaźnika według grup chorobowych i województw przedstawiają tabele 36 – 37.

Analizując koszty absencji chorobowej według płci świadczeniobiorców zauważamy, że w populacji mężczyzn najwyższe wydatki poniesione zostały w związku z absencją spowodowaną urazami i zatruciami – 21,2%, chorobami układu kostno-stawowego – 19,2%, chorobami układu oddechowego – 11,9% oraz chorobami układu nerwowego – 11,6% ogółu wydatków poniesionych na absencję chorobową mężczyzn.

W wydatkach na absencję kobiet, poza chorobami okresu ciąży, porodu i połogu stanowiącymi 45,2% wydatków dla tej populacji, dominowały choroby układu kostno – stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej - 9,0%.

Najwyższe wydatki związane z absencją chorobową poniesiono w województwie mazowieckim - 13,3%, śląskim – 13,1%, oraz wielkopolskim – 10,7% ogółu tych wydatków.

Wydatki na **absencję chorobową spowodowaną wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową** stanowiły 3,9% wydatków poniesionych na absencję ogółem. W przypadku absencji chorobowej wypadkowej 81,8% stanowiły wydatki na absencję spowodowaną urazami, zatruciami i innymi określonymi skutkami działania czynników zewnętrznych.

2.6.4. Wydatki na świadczenia rehabilitacyjne

W przypadku wydatków na **świadczenia rehabilitacyjne**, w strukturze wydatków największy udział wydatkowanych kwot na te świadczenia odnotowano w związku z niezdolnością do pracy spowodowaną chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 25,6%, urazami, zatruciami i innymi określonymi skutkami działania czynników zewnętrznych – 18,0%, zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania – 14,1% oraz chorobami układu krążenia – 11,9%.

Najwyższe wydatki poniesiono w województwach śląskim – 13,9%, mazowieckim – 13,0% i wielkopolskim – 11,0%.

Wydatki na świadczenia rehabilitacyjne przedstawiają tabele 33 - 34.

Przeciętna kwota wydatków na świadczenie rehabilitacyjne w przeliczeniu na jedną osobę ubezpieczoną zdrowotnie wyniosła 54,46 zł (tabele 36 – 37).

2.6.5. Koszty rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS

W ramach prewencji rentowej ZUS **rehabilitacji leczniczej** podlegają dysfunkcje wynikające ze schorzeń narządu ruchu, układu krążenia, układu oddechowego, chorób psychosomatycznych oraz onkologicznych. Stąd też w strukturze wydatków na rehabilitację leczniczą przeważają wydatki związane z rehabilitacją schorzeń występujących w grupie chorobowej chorób układu kostno-stawowego – 49,4%, urazów i zatruc – 13,4%, chorób układu nerwowego – 12,6% oraz chorób układu krążenia – 11,0%.

Strukturę kosztów rehabilitacji leczniczej przedstawia tabela 35.